

HALACHIC AND HASHKAFIC ISSUES IN CONTEMPORARY SOCIETY

SERIES 3: 43 - THE DEVELOPMENT OF HALACHA

PART 3: THE CREATION AND RECEPTION OF THE SHULCHAN ARUCH OU ISRAEL/BEIT KNESSET HANASI - WINTER 2025/6

Spain/N. Africa

1000 - 1100

R. Nissim
R. Chananel
R. Shmuel Hanagid
R. Bachya (Chovat Halevavot)
RIF

France/Germany

R. Gershom Meir Hagola
R. Ya'akov ben Yakar
RASHI

Provence

R. Moshe Hadarshan

1100 - 1200

R. Yehuda Halevi
Ri Migash
Ibn Ezra
RAMBAM

Rashbam
RABBEINU TAM
Ri
Yereim
R. Yehuda Hachasid
Rash

Ba'al Hamaor
RAVAD

1200 - 1300

R. Yonah Gerondi
RAMBAN
Rashba
Ritva

Or Zarua
Maharam Merottenburg
Smag

Radak
Chizkuni
Meiri
Shibolei Haleket

1300 - 1400

R. Bachya
Maggid Mishne
Abudarham
Ran
Nimukei Yosef

ROSH
TUR
Maharil

Ralbag

1400 - 1500

Ikarim

Terumat Hadeshen

Maharik

A] THE BEIT YOSEF - A REVOLUTION IN PSAK

1. ויהי כי ארכו לנו הימים הורקנו מכלי אל כלי ובגולה הלכנו וכמה צרות צרורות תכופות וצרות זו לזו באו עלינו עד כי נתקיים בנו בעונותינו ואבדה חכמת חכמינו וגו' (ישעיה כט יד) ואזלת יד התורה ולומדיה כי לא נעשית התורה כב' תורות אלא כתורות אין מספר לסבת רוב הספרים הנמצאים בביאור משפטיה ודיניה.

ואם יאמר אדם בכל דין שיצטרך לחקור שרשו ומוצאו בדברי הגמרא והמפרשים והפוסקים כולם יכבד הדבר עליו מאד. כל שכן כי ילאה למצוא הפתח לדעת מקום הדין בתלמוד. כי עם היות שזיכנו הקדוש ברוך הוא לביאור הרב המגיד ז"ל ולחיבור רבינו ירוחם המורים לנו מקומות הדינים בתלמוד.

ואם בדין הבא ליד האדם כך במי שרוצה לידע שרשי כל הדינים על בוריים ולהקיף דברי כל החולקים בהם וחלוקי דברי כל אחד ואחד מהם על אחת כמה וכמה שיבצר ממנו. שאפילו יעיין בכל דין ודין דברי הגמרא והמפרשים ודברי כל הפוסקים שהוא טורח גדול מאד השכחה מצויה באדם ומה גם בדברים רבי ההסתעפות ונמצא יגע לריק ח"ו.

על כן אני הדל באלפי יוסף במוהר"ר אפרים במוהר"ר יוסף קאר"ו זלה"ה קנאתי לה' צבאות ונערת חצני לסקל המסילה והסכמתי לחבר ספר כולל כל הדינים הנוהגים בביאור שרשיהם ומוצאיהם מהגמרא עם כל חילוקי סברות הפוסקים איש לא נעדר. ולא ראיתי לעשות ספר זה חיבור בפני עצמו כדי שלא אצטרך לכפול ולכתוב דברי מי שקדמני ולכן הסכמתי לסמכו לאחד מהפוסקים המפורסמים. ועלה בדעתי לסמכו לספר הרמב"ם ז"ל להיותו הפוסק היותר מפורסם בעולם. וחזרתי בי מפני שאינו מביא אלא סברא אחת והייתי צריך להאריך ולכתוב סברות שאר הפוסקים וטעמים. ולכן הסכמתי לסמכו לספר ארבעה טורים שחבר הרב רבינו יעקב בן הרא"ש ז"ל כי הוא כולל רוב דעות הפוסקים.

נמצא שמי שיהיה ספר זה לפניו יהיו סדורים לפניו דברי התלמוד עם פירוש רש"י והתוספות והר"ן ופסקי הר"ף והרא"ש והמרדכי והרמב"ם והגהותיו ומגיד משנה ורבינו ירוחם וספר התרומה ושבלי הלקט והרוקח ושערי דורא וספר התשב"ץ וספר העיטור ונמקי יוסף וסמ"ג וסמ"ק וארחות חיים ותורת הבית והגהות אשירי וספר המנהיג והאגור וספר בעלי הנפש להראב"ד ותשובות הרא"ש והרשב"א והר"י בר ששת וה"ר שמעון בר צמח ומהר"י קולון ותרומת הדשן. כל דבריהם מבוארים היטיב. ובקצת מקומות מאמרי הזוהר.

ולחיות כי כבר נודע שהרא"ש והמרדכי וסמ"ג וסמ"ק וספר התרומה והגהות מיימון כולם נמשכים אחר דברי התוספות על הרוב לכן אם בקצת מקומות לא אכתוב דעתם אל יחשדנו שומע כי כשאני כותב דעת התוספות אני צריך לכתוב דעת הקדושים הללו שסתמם כפירושם. והנה בא לידי קצת תשובות הרשב"א כתובות בעט ברזל ועופרת בדפוס וכתוב בתחלתן שהם תשובות הרמב"ן. וכשאני כותב מאותן תשובות אף על פי שאני יודע שהיא תשובת הרשב"א אני כותב כתוב בתשובות להרמב"ן לפי שספרי הדפוס מצויים ביד כל אדם ומי שירצה לעיין לשון התשובה עצמה יוכל לעמוד עליה.

ועלה בדעתי שאחר כל הדברים אפסוק הלכה ואכריע בין הסברות כי זהו התכלית להיות לנו תורה אחת ומשפט אחד. וראיתי שאם באנו לומר שנכריע דין בין הפוסקים בטענות וראיות תלמודיות הנה התוספות וחידושי הרמב"ן והרשב"א והר"ן ז"ל מלאים טענות וראיות לכל אחת מהדעות. ומי זה אשר יערב לבו לגשת להוסיף טענות וראיות. ואיזהו אשר ימלאהו לבו להכניס ראשו בין ההרים הררי אל להכריע ביניהם על פי טענות וראיות לסתור מה שביררו הם או להכריע במה שלא הכריעו הם. כי בעונותינו הרבים קצר מצע שכלינו להבין דבריהם כל שכן להתחכם עליהם. ולא עוד אלא שאפילו היה אפשר לנו לדרוך דרך זה לא היה ראוי להחזיק בה לפי שהיא דרך ארוכה ביותר.

ולכן הסכמתי בדעתי כי להיות שלשת עמודי ההוראה אשר הבית בית ישראל נשען עליהם בהוראותיהם הלא המה הר"ף והרמב"ם והרא"ש ז"ל אמרתי אל לבי שבמקום ששנים מהם מסכימים לדעת אחת נפסוק הלכה כמותם אם לא במקצת מקומות שכל חכמי ישראל או רובם חולקין על הדעת ההוא ולכן פשט המנהג בהיפך.

ומקום שאחד מן הג' העמודים הנזכרים לא גילה דעתו בדין ההוא והשני עמודים הנשארים חולקין בדבר הנה הרמב"ן והרשב"א והר"ן והמרדכי וסמ"ג ז"ל לפנינו אל מקום אשר יהיה שמה הרוח רוח אלהי"ן קדישין ללכת נלך כי אל הדעת אשר יטו רובן כן נפסוק הלכה.

ובמקום שלא גילה דעתו שום אחד מן הג' עמודים הנזכרים נפסוק כדברי החכמים המפורסמים שכתבו דעתם בדין ההוא. ודרך זו דרך המלך נכונה וקרובה אל הדעת להרים מכשול.

ואם בקצת ארצות נהגו איסור בקצת דברים אף על פי שאנו נכריע בהפך יחזיקו במנהגם כי כבר קבלו עליהם דברי החכם האוסר ואסור להם לנהוג היתר כדאיתא בפרק מקום שנהגו (פסחים נא א)

ותועלת ספר זה לחכמים מבואר ולבוחרים בקיצור זה היא דרך ארוכה וקצרה. ואשר אין בו כח לעמוד יעיין בו להבין כוונת דברי המחבר ספר ארבעה טורים על בורין. נמצא שספר זה מזון לכולא ביה. על כן קראתיו בית יוסף כי כשם שמבית יוסף היו נוזנים הכל מזון הגוף כך יהיו נוזנים מספר זה מזון הנפש.

הקדמה לספר בית יוסף על הטור

Rav Yosef Karo (16th century, Turkey/Israel) wrote the Beit Yosef following what he saw as a breakdown in mesora after the expulsion of the Spanish community in 1492¹. He felt unqualified not only to argue with the earlier authorities - 'Rishonim', but also to chose between them based on his analysis of their approaches. As such, he adopted a formalistic system of halachic ruling by following a majority psak out of the Rif, Rambam and Rosh². This was a new and controversial departure from the previous 'derech hapsak' on a number of grounds:- (i) that the posek of the time was unwilling to use their own analysis of the Talmud to reach a halachic decision; (ii) that the psak of other 'big names' in the Rishonim would largely be ignored, most notably the schools of Rashi and Tosafot; (iii) that the concept of 'majority' applied in the modern era outside the context of a Sanhedrin; (iv) that a majority could be taken from such a small group (of 3).

B] REACTION TO/AGAINST THE BEIT YOSEF

B1] THE B'Y OFTEN OVERRULES THE ROSH

2. ואף על פי שכתב הרב הגדול מוהר"ר קארו זלה"ה דלענין הלכה כיון שהר"ף והרמב"ם מסכימים לדעת אחד הכי נקטינן. וכבר שמעתי שרבים תפסו על כבוד חכמתו ונחלקו עמו פנים בפנים על אופן פסק זה שפוסק פעמים רבים בספרו. כשהר"ף והרמב"ם מסכימים לדעת אחד, כתוב הכי נקטינן, ואפילו יהיה סברתם נגד הרא"ש וכמה רבוותא, בין להקל בין להחמיר. ובלי ספק דהרא"ש וכל רבותיו, ונוסף עליהם רש"י ז"ל, לאו קטלי קני באגמי ניהו! ומי יקל ראש כנגדם להתייר איסור תורה? ובפרט במקומותינו כי הרא"ש היה רבם של ספרדים.

ר' יוסף קארו (קמח. תשמ"ו)

The Maharshach³ disputes the methodology of the Beit Yosef, who follows a majority of the Rif and Rambam (who in any event usually agree) against the Rosh. The psak of the Rosh was in fact adopted by many Sefardic communities and to overrule his position was considered unacceptable.

B2] THE B'Y LEAVES OUT OPINIONS AND CONFUSES OTHERS

3. וכאשר הופיע ה' בארץ הצבי המאור הגדול המושל בכל עת ובכל רגע, הרב הגדול מוהר"ר קארו זלה"ה. הכין תבל בחכמתו קבץ כל הסברות הנמצאות בספרים מפורים והולכים בביתו... קראו 'בית יוסף'. לא נשמע כמוהו חיבור מבואר בעיון נמרץ... אך אמנה להיות כי המלאכה היתה רבה וגדולה, אשר לא יכילנה העיון, יש בדינים מבוכות רבות וספקות עצומות אשר הרב זלה"ה לא הזכיר כלל בהם. וצריך נגר ובן נגר לידע ולהשכל הסברות על בורין, ולהבין דבריהם על תלם. וכמה פעמים נמצא בדברי הפוסקים שנראה שכלם שוים לטובה, והמעמיק בעיון גדול ובעומק בדבריהם יראה שיש ביניהם חילוף רב, והעיקר בדיני ממונות הוא לידע חלוף הסברות.

ר' יוסף קארו, משא מלך (מהדורת שפיגל) עמ' יט-כ.

R. Yosef Ibn Ezra⁴ was broadly in awe of the incredible work of the Beit Yosef, but rejected some of its conclusions, especially in monetary laws, as oversimplified and having omitted important opinions which disagree with his psak⁵.

B3] THE B'Y IS NOT SUFFICIENTLY FOCUSED ON ASHKENAZIM AND LATER AUTHORITIES

4. כי ידוע שהרב המחבר בית יוסף
בטבעו אל הגדולים נכסף.
ופסק הלכה בכל מקום על פי שני ושלושה עדים
המה הגאונים הנחמדים.
הר"ף והרמב"ם והרא"ש בכל מקום ששנים מהם לדעת אחת נצמדים.

1. According to some views the breakdown was earlier - in Spain at the end of the 14th century when the persecution of the Jewish community increased tremendously. For the Spanish community, 1391 was essentially their 'Kristalnacht' after which things spiralled downwards and Jewish communities were unable to function normally. According to this approach, Rabbeinu Nisim of Gerona (the Ran - c.1305-c.1375) was effectively the end of the Rishonim. Other views place the line between Rishonim and Acharonim even earlier, at the time of the Black Death in the mid 14th century when hundreds of rabbis died and communities were wiped out and the transmission of Torah was severely impacted.
2. Some commentators see the inclusion of the Rosh as the Ashkenazi representative of the group, so that the Beit Yosef would become accepted in Ashkenazi communities. Others disagree, arguing that the Beit Yosef never considered his authority to extend beyond the Sefardic communities of the Ottoman Empire and 'Arabistan', including Eretz Yisrael, Syrian and what is now known as the Middle East. According to the latter position, the Rosh was included since his psak (from his base in Toledo) was the accepted tradition of the region of Castile, as contrasted with other regions - Catalonia, Aragon and Navarre - where the Rambam was considered to be the 'mara de'atra'. While still in Spain, different communities followed their regional traditions. However, after the Expulsion, R. Yosef Karo was seeking to create a pan-Iberian psak which incorporated both the Rambam and the Rosh. In fact, although some responded that the Rosh was not sufficiently prominent in the Beit Yosef, others resisted the introduction of the Rosh's psak into the heavily Rambam-oriented communities of the Middle East.
3. R. Shlomo HaCohen of Salonika (late 16th century, Ottoman Empire).
4. 16/17th century Salonika/Sofia.
5. This is especially important in monetary laws where a litigant in Beit Din can make a claim of 'kim li' ['I hold'] - that they wish to follow a minority opinion which supports their claim. Some authorities at the time of the Beit Yosef felt that opinions he had ignored should be taken into account for a claim of 'kim li'. Over the following centuries, after the broad acceptance of the Shulchan Aruch and Rema, Batei Din tended to restrict claims of 'kim li' to opinions which were actually brought by the Mechaber/Mapa.

ולשאר רבוותא אדירי התורה לא חש עליהם
ואף כי הם קמאי ולא בתראי
הלא הר"ף שפסק סוף פ"ב דעירובין והסכימו עמו רבים לפסוק הלכה בכל מקום כבתראי
ואפילו במקום הרב אצל התלמיד
ובראשם מהרי"ק ומהרא"י בתשובותיהן הנעימות
וע"י זה הדבר סתר כל המנהגים אשר באלו המדינות
ואין מפקפקים אחר דבריהם
וכתבתי אצל כל דבר הכי נהוג, וטעמי ונמוקי עמי.
ואז כתבתי נראה לי להיות נקרא בשמי.
ואם באולי טעיתי אתי תלין משוגתי

רק במקום גדולים עמד לפסוק הלכה כדברי שניהם.
ולא חש לדברים שצווחו בו קמאי דקמאי.
ולא לחוש לדברי קמאי.
וכן פסקו האחרונים תמיד.
אשר בהן האירו כל מחשך וגילו כל תעלומות.
אשר רובם בנויים על הכלל הזה בפשיטות ותמימות.
ולכן לא רציתי ג"כ לחלוק עליהן.
וכל דבר כתבתי עליו שם אומרו אם לא אמרתי מעצמי
ולא יהא נתלה באחרים סרחוני ושגגתי.

הקדמה לספר דרכי משה על הטור

The Rema (in many pages of rhyming prose!) agrees with the Beit Yosef that he is unwilling to argue with the analysis of the Rishonim. However, he felt that he WAS able to choose between those positions of the Rishonim which he felt were most supported by his analysis. As such, he rejected the Beit Yosef's formalistic method of psak based on the Rif, Rosh and Rambam, and adopted the halachic principle of ruling according to the 'batra'a' (the later authorities) since they had considered all the view of the earlier ones. This meant that he brought into the halachic mainstream not only the rulings of earlier Ashkenazi authorities, such as Rashi and the Ba'alei haTosafot (12/13th century, France/Germany), but also many of the later rulings of the Ashkenazi gedolim of the 14/15th century, such as the Maharil, the Maharik, the Mahari Mintz and the Terumat Hadeshen.

B4] THE B'Y HAS ABANDONED THE PROPER DERECH HAPSAK - FROM THE TALMUD

5. כי חדש מקרוב בא לידינו ספר וחיבור שעשה מהר"י קאר"ו על הטורים, והראה כמה חידושים מספרים הקדמונים שלא היו בידים בימים שעברו, ותשובות נכריות וחידושים אשר נמצאו בכל הספרים, ולא חיסר דבר מכל אשר עלה במחשבה לפניו, וכמעט שלא הניח מקום להתגדר בו, אבל עשה פשרות בענייני פסקי הלכות מדעתו מסברת הכרס, ברוב הפעמים באיסור והיתר נגד הקבלה אשר קבלנו ונהגו עד הנה, והתלמידים הולכים אחר דבריו ופסקיו, ולא ידעו שבנפשם הוא, שהוא הכריע כמה פעמים נגד התוס' והפוסקים אשר אנו נוהגין לפסוק כוותיהו, והנה שגו בזה, מאחר שראו שכן כתוב בספרו שכן הלכה אמרו כך כתב הקאר"ו להדיא, כי כך העניין הרע אשר לפניו, מה שכתב בספר יאמינו, אם יעמוד אחד חי וצוח ככרוכיא שאין הדין כן בראיות גמורות, או אפי' בקבלה, לא יחישו לדבריו, כאשר כתבתי בהקדמה ראשונה, ובפרט האידנא שבעונות הרבים הנסמכים מרובים והלומדים מועטים, ומשום הכי תופסים דברי הספר אשר מצאו בו כל החידושים, ובהם הושו הקטנים לגדולים, והנערים לזקנים.

ים של שלמה הקדמה למסכת חולין

6. ולא זו הדרך ולא זו העיר. כי מימות רבינא ורב אשי אין קבלה לפסוק כאחד מן הגאונים, או מן האחרונים. אלא מי שיכשרו דבריו, להיותן מיוסדים במופת חותך על פי התלמוד והירושלמי. ותוספתא, במקום שאין הכרע בתלמוד.

ים של שלמה הקדמה למסכת בבא קמא

Other contemporaries of the Shulchan Aruch, here the vociferous view of the Yam Shel Shlomo⁶, disagreed with the entire approach of 'hachra'a' based on choosing the position of a previous posek - whether by a formalistic process or by following the later authorities. They insisted that the derech hapsak had always been and should continue to be 'hora'a' - whereby great halachic minds learn all of the talmudic sources and their commentaries and come to their own opinion as to what the halacha should be.

7. ובדורות הללו אותן שמורין הלכה מתוך שו"ע והרי הם אין יודעין טעם הענין של כל דבר אם לא ידקדקו מתחלה בדבר מתוך התלמוד שהוא שימוש ת"ח. וטעות נפל בהוראותם והרי הן בכלל מבלי עולם ויש לגעור בהן.

מהרש"א חידושי אגדות סוטה כב.

The Maharsha⁷ strongly rejects those poskim who blindly follow the rulings of the Shulchan Aruch without understanding their underlying reasoning.

6. R. Shlomo Luria, 16th century Poland.

7. R. Shmuel Eidels, 16/17th century Poland.

8. תשובה כבר ידעת שאותן שנמשכין להורות הוראות ע"פ ש"ע הם המורים בתורה שלא כהלכה. כי לא ידעו שורש של הוראה מבטן מי יצאו הפסקים ובודים טעמים מלבם וע"י כך מרבים מחלוקות בישראל.

שר"ת ב"ח (ישנות) סימן פ

9. א"א לפסוק ברוב הדינים מהש"ע כי כל דבריו כמעט הם סתומים כלשון הרמב"ם, ובפרט בדיני ממונות. ומלבד זה הרי אנו רואים שהרבה והרבה ספיקות נפלו בדינים בכל יום וגם ברוב הדברים נחלקו גאוני עולם. וצריך חכמה יתירה ובקיאות הרבה להכריע בטעם מספיק. ומי שלא רגיל בלימוד הגמרא א"א לו להורות הוראה נכונה וכדאיתא בש"ס פ"ג דסוטה ואף משאר פוסקים קשה הדבר מאוד כ"ש ע"י הש"ע לבד.

שר"ת ב"ח החדשות סימן מב

The Bach⁸ criticizes those who rule directly from the short-form Shulchan Aruch and consider them to be ruling against the true halacha by adopting a 'gut psak', not knowing the sources properly and thereby increasing halachic disputes.

10. כי עיקר התורה כאשר הוא מורה הלכה למעשה, ודבר זה ראוי שיהיה יוצא מן התורה אשר התורה היא שכלית. ודבר זה הוא התלמוד שהוא שכלי ומה ראוי שיהיה יוצא ההלכה למעשה. ודבר זה בודאי קיום העולם שעומד על התורה, ולפיכך התנאים שמורים הלכה מתוך המשנה הם 'מבלי עולם'. אבל בדור הזה אם היו פוסקים הלכה מתוך המשנה היה זה די, כי המשנה היא ראשית לתלמוד והתחלה אליו, אבל אין פוסקין הלכה מתוך המשנה שהיא עשויה לתלמוד כי התלמוד הוא פירוש המשנה, רק שהם פוסקים הלכה מתוך הפוסקים אשר נתחברו להורות הלכה למעשה ולא נעשו ללמד אותם רק לפסוק מהם, ודבר זה יותר רחוק מן הדעת.

והראשונים כמו הרמב"ם זכרוננו לברכה והטור זכרוננו לברכה, אף על גב שגם הם חברו הפסקים בלא בירור לא היה דעתם רק להורות סוף ההלכה ואשר הוא עולה מתוך התלמוד. אבל לפסוק האדם מתוכה מבלי שידע מאיזה מקום יוצא הדין רק הלכתא בלא טעמא לא עלה על דעתם ועל מחשבותם, שהרי אמרו כאן הפוסק מתוך המשנה נחשב אמגושי כמו שהתבאר ושאר גנות שהוא נחשב כמו כותי. ואלו ידעו המחברים כי החבורים ההם יהיו גורמין שיהיו עוזבין את התלמוד לגמרי ויהיו פוסקין מתוך החבורים לא היו מחברים אותם. כי יותר ראוי ויותר נכון שיהיה פוסק מתוך התלמוד, ואף כי יש לחוש שלא ילך בדרך האמת ולא יפסוק הדין לאמיתו שתהיה ההוראה לפי האמת, מכל מקום אין לחכם רק מה שהשכל שלו נוטן ומבין מתוך התלמוד, וכאשר תבונתו וחכמתו תטעה אותו עם כל זה הוא אהוב אל השם יתברך כאשר הוא מורה כפי מה שמתחייב מן שכלו ואין לדין רק מה שענינו ראות. והוא יותר טוב ממי שפוסק מתוך חבור אחד ולא ידע טעם הדבר כלל שהולך כמו עור בדרך. ובאולי יאמר אם כן בדור הזה שאינם בקיאים בתלמוד ולא ידעו אותו איך נפסק הלכה, הלא בודאי קשה הוא דבר זה שנשתכחה תורה ואין אנו ראוים לפסוק הלכה, וכל זה מה שאין אחד חוזר על תלמודו להיות בקי ורגיל בלמודו כמו שכתבנו למעלה גודל חסרוננו בתורה עד כי יבא מורה צדקנו ויסור טפשות לבנו ונפלאות מתורתו יראנו, אמן וכן יהי רצון במהרה בימינו אמן!

נתיבות עולם למהר"ל מפראג - נתיב התורה פרק טז

The Maharal endorsed the opposition to the Shulchan Aruch and even goes so far as to say that it would be better for a gadol to engage in talmudic analysis and get it 'wrong' (provided that he did not make a clear mistake) rather than blindly follow the psak of another Rav, even the Shulchan Aruch.

The four sections of the *Tur/Shulchan Aruch* are:

Orach Chayim: This name means "the way of life." The first third of this section deals with daily rituals chronologically from the time one wakes up in the morning until he goes to sleep at night. It includes the laws related to hygiene, wearing *tzitzit*, donning tefillin, the prayers, and the blessings before and after eating foods. The weekly laws of Shabbat and the brief laws of the new month are contained in the next third of Orach Chayim, and the annual festivals are covered in the final third.

Yoreh Deah: This section deals, in general, with ritual law that is not time-based. The first third is concerned with the kosher status of various foods. The rest of *Yoreh Deah* is comprised of smaller sections. They include the laws of idolatry, usury, family purity, oaths, relationships with parents and teachers, charity, sacred scrolls, circumcision, agricultural laws, burial, and mourning.

Even HaEzer: This section contains the laws that pertain to marriage. Starting, logically, with the mitzva to marry, it progresses to the laws of whom one may marry, the laws of the wedding ceremony, and to the monetary and other obligations that take effect after marriage. The last parts of *Even HaEzer* discuss the dissolution of marriage. Here, one finds the laws of *gittin* (divorce), *yibbum/ chalitza* (the processes that a woman needs her brother-in-law to perform if her husband dies without children), and suspicion of adultery.

Choshen Mishpat: This last section of the *Tur/Shulchan Aruch* is concerned with monetary law. It begins with the laws of a Jewish court and of testimony given before it. It then discusses the relative strength of different types of claims and the administration of an oath in order to decide between the claims of the litigants. Other areas of monetary law discussed are worker/employer relations, contracts and transactions, damages, watchmen, etc.

8. R. Yoel Sirkis, 16/17th century Poland.

